

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Kunta

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

Keski-Suomi

Vastaajatahon virallinen nimi:

Äänekosken kaupunki, sosiaali- ja terveystyö, sosiaalityön vastuualue

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Raija Kojo

raija.kojo@aanekoski.fi

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Mielen hyvinvoinnin edistämisen ja perustason mielenterveyspalvelujen vaatinevat nykyistä vahvemman säädöspohjan. Tehtävänjako ja yhteistyö vaativat selkiyttämistä.

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Psykososiaalisen tuen johtovastuu on määritelty sosiaali- ja kriisipäivystykselle. Hyvinvointialueilla sen on tarkoituksenmukaista siirtyä alueellisille sosiaali- ja kriisipäivystyksille.

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Pykälän lisääminen lakiin on tarkoituksenmukaista. Psykososiaalisen tuen käsitteen määrittely jää epäselväksi lain valmistelutyössä, kuten myös se, miten määritellään psykososiaalinen hoito. Psykososiaalinen tuki on sosiaali- ja kriisipäivystyksiä kehitettäessä määritelty kiireelliseksi sosiaalityöksi ja akuutiksi kriisityöksi. Valmistelutekstissä käsitteen käyttö on häilyvää eikä se määrity lainsäädännön luonnoksissakaan riittävällä tavalla. Ministeriön suositusten ja annettujen ohjeistusten mukaisesti psykososiaalisen tuen (kiireellinen sosiaalityö ja akuutti kriisityö) johtamisesta, järjestämisestä ja tuottamisesta vastaa sosiaali- ja kriisipäivystys. Palvelua on kehitetty

sosiaalihuollon palveluna ja dokumentoinnissa on noudatettu sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annettua lainsäädäntöä. Yksiköissä toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä.

Koska kriisipäivystys ja akuutti kriisityö nähdään valmistelutyössä terveydenhuollon palveluna (terveydenhuoltolaki 50 b §), on riski siihen, että kriisityössä asiakas ei saa enää palvelua yhdestä yksiköstä ja on ristiriidassa aikaisemman ohjeistuksen ja säätelyn kanssa. Sosiaali- ja kriisipäivystys yhden yksikön toteuttamana palveluna on asiakaslähtöistä, asiakasta ei tarvitse erikseen siirtää terveydenhuollon yksikköön ja varsin usein akuuteissa tilanteissa tulevat sekä akuutin sosiaalityön että akuuttivaiheen kriisityön tarve esillä yhtäaikaan ja ne voidaan hoitaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Esitetty muutos vaikuttaisi olevan ristiriidassa palvelussa tehdyn kehittämistyön ja monialaisen yhteistyön edistämisen kanssa.

Sosiaali- ja kriisipäivystys ohjaa asiakkaan tarvittaessa terveydenhuollon tai muun avun piiriin. Akuutti kriisityö pystytään toteuttamaan myös sosiaalihuollon ammattihenkilön toimesta. Valmistelutekstissä sosiaalihuollon ammattihenkilöiden mahdollisuutta toimia kriisityöntekijöinä ei ole riittäväällä tavalla huomioitu. Nykyisessä palvelurakenteessa useilla alueilla kriisityötä toteuttavat myös sosiaalihuollon ammattihenkilöt, joilla on kriisityöhön osaamista.

Asiakkaan ohjaus terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa työskentelyyn on

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Lasten, nuorten ja perheiden esitetyt täsmennykset ovat hyviä ja tarpeellisia.

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdetyöllä sekä toisaalta lapsiperheiden oikeudella palvelujen saamisessa on merkittävät vaikutukset

ns. raskaampien palvelujen tarpeelle.

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perutelut kyllä vastaukselle:

-

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Psykososiaalisen tuen määrittely tulisi olla sosiaali- ja terveydenhuoltolaeissa yhdenmukaista. Erilainen määrittely ei edistä yhteistyötä ja voi tuottaa haasteita palvelujen yhteensovittamiseen. Lain valmistelutekstissä akuutti kriisityö katsotaan terveydenhuollon palveluksi.

Aikaisemman ohjeistuksen ja säätelyn mukaisesti palvelu toteutetaan laajasti sosiaalihuollon ammattihenkilöiden toimesta sosiaali- ja kriisipäivystyksissä. Perusteltua on, että jatkossa sosiaali- ja kriisipäivystyksissä toimii sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon ammattihenkilöitä sulkematta pois sosiaalihuollon ammattihenkilön mahdollisuutta toteuttaa kriisityötä.

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.9 Onko työhjoista koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perustelut kyllä vastaukselle:

-

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköistä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköistä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

-

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

-

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Psykososiaalisen tuen määrittely ei ole selkeä ja se on ristiriitainen tehdyn kehittämistyön ja aikaisemman, kuitenkin hyvin viimeaikaisen, säätelyn ja ohjeistuksen kanssa. Luonnoksen sivulla 113 on kirjoitettu seuraavasti: ”Psykososiaalinen tuki koostuu akuutista kriisityöstä ja kiireellisestä sosiaalityöstä, joista akuutti kriisityö kuuluu terveydenhuollon tehtäviin ja kiireellinen sosiaalityö ja siihen liittyvä psykososiaalinen tuki sosiaalihuollon tehtäviin.” Määrittely ei ole selkeää eikä edistä asiakkaan kokonaisvaltaista ja tarpeenmukaista asioiden hoitamista.

Myöhemmin luonnoksissa lakipykäläksi määritellään psykososiaalista tukea tarkemmin:

Sosiaalihuoltolaki 29 b §: ”Sosiaalihuollon psykososiaalisella tuella äkillisissä järkyttävissä tilanteissa tarkoitetaan sosiaalityönä ja sosiaaliyhdistyksenä annettavaa välitöntä tukea yksilölle, perheelle ja yhteisölle sekä tuen yhteensovittamista.

Psykososiaalista tukea äkillisissä järkyttävissä tilanteissa toteutetaan sosiaalipäivystyksessä ja osana sosiaalihuollon muuta toimintaa.”

Terveydenhuoltolaki 50 b §: ”Terveydenhuollon psykososiaalisella tuella äkillisissä järkyttävissä tilanteissa tarkoitetaan akuuttina kriisityönä annettavaa välitöntä tukea yksilölle, perheelle, yhteisölle sekä tuen yhteensovittamista.

Psykososiaalista tukea äkillisissä järkyttävissä tilanteissa toteutetaan kriisipäivystyksessä ja osana terveydenhuollon muuta toimintaa.”

Mahdollisesti palvelun järjestämistä selkeyttäisi, jos molemmissa yllä olevissa lakipykälissä olisi ollut yhdenmukainen määrittely sekä palvelu olisi määritelty toteutettavaksi sosiaali- ja kriisipäivystyksessä.

Sosiaali- ja kriisipäivystyksissä on nykyisinkin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Sosiaalihuollon ammattihenkilöillä on sosiaalihuollon koulutuksensa lisäksi kriisityön koulutus, jotka yhdessä antavat erittäin hyvät valmiudet toimia sosiaali- ja kriisipäivystyksen hoitamisessa akuuteissa tilanteissa. Jatko-ohjaukset toteutuvat asiakkaan tilanteen ja tarpeen mukaan. Sosiaali- ja kriisipäivystyksen rakennetta on kehitetty valtakunnallisesti yhdenmukaisesti ja sillä on merkittävä rooli kaikissa yhteiskunnan häiriötilanteissa mukaan lukien akuutin kriisityön tilanteet. Usein tilanteet ovat sellaisia, että niissä on tarpeen sekä kiireellisen sosiaalityön että akuutin kriisityön osaaminen ja yhdistäminen. On haasteellista hahmottaa, miten esitetty uudistus edistäisi kuntalaisten mahdollisuutta saada välitöntä sosiaalityön ja kriisityön apua, johon sosiaali- ja kriisipäivystys nyt vastaa 24/7 hyvin lyhellä vasteella.

Kojo Raija
Äänekosken kaupunki